

СВІТ В КОЛИСКОВИХ ПІСНЯХ

Усвідомлення дитиною свого тілесного “Я” необхідне для нормального розумового і особистісного розвитку. Не випадково в народній культурі цей процес спрямовувався і контролювався традицією. Віками передавалися із покоління в покоління тексти материнського фольклору, зверненого до дітей.

Якщо звернутися до інших жанрів материнського фольклору, наприклад, до колискових пісень, то й там виявимо присутність культурних програм, метою яких є символічне уявлення основних просторових координат світу, в який ввійшла дитина після народження. Упорядкування, структуризація простору починається з фіксації точки, в якій знаходиться дитина. У колискових піснях часто дуже детально і перебільшено описується колиска – перше власне місце дитини у цьому світі, її початковий особистісний простір.

У колискових піснях стверджується найвища якість і цінність місця, яке займає дитина, а дитинство описується як ідеальний стан благополуччя.

Для повноцінного психічного розвитку дитині дуже важливо впевнитися в тому, що місце, яке займає її “Я” у цьому світі, - найліпше, мама – найкраща, дім – нарідніший. Головним особистісним завданням дитячого періоду є формування так званої “базової довіри до життя” – інтуїтивної впевненості людини в тому, що жити гарно і життя чудове, а якщо стане погано, то їй допоможуть, її не покинуть.

На глибиному відчутті базової довіри до життя буде базуватися потім життєвий оптимізм дорослого, його бажання жити на світі всупереч усім негараздам і його ірраціональна впевненість у тому, що все скінчиться добре, незважаючи на обставини. І навпаки, відсутність цього відчуття може призвести у майбутньому до відмови від боротьби за життя навіть тоді, коли перемога в принципі можлива.

Коліскові пісні слухали не тільки немовлята, а й старші діти, які вже мали самостійний досвід пізнання реальних країв, границь різноманітних предметів,

досвід власних падінь і переступань через край, які пізнали нестійкість поставлених на краю предметів, обґрунтованість батьківських заборон, пов'язаних з реальним знаходженням дитини на краю чогось. Вся ця жива різноманітність індивідуального досвіду наповнювала для дитини поняття “край” особливим змістом.

З іншого боку, залучення дитини до фольклорного розуміння теми краю піднімало її особистий досвід на висоту культурно-символічного узагальнення і надавало цьому поняттю ще й магічного значення. Такі змістові відтінки здатна збагнути дитина після трьох років – у цьому віці починається активне становлення символічної функції свідомості, що виявляється і в продуктах власної творчості маленьких дітей.

У багатьох колискових перед дитиною розгортається перспектива її майбутнього самостійного дорослого життя, де вона матиме сім'ю, буде працювати, годувати і утримувати своїх дітей і батьків. Тут перед нею відкривається структура соціального простору, в якому вона знайде собі місце, а також моральні категорії її стосунків із молодшими, старшими і зі святими покровителями, тобто закладається система стосунків у просторі світу людей, визначаються цілі життя дитини, а також границі життя і його закінченість.

Таким чином, колискова пісня заздалегідь дає дитині просту схему картини світу, ознайомлює із розстановкою сил, персоніфікованих в образах людей, тварин, міфічних персонажів, з головними принципами, якими повинна керуватися людина, котра виходить на дорогу життя.